

СТ А Н О В И Щ Е

от **доц. д-р Цветомира Георгиева Венкова**; Софийски университет „Св. Климент Охридски, Факултет по класически и нови филологии, Катедра „Англицистика и американистика“;

относно **конкурс за академичната длъжност „доцент“** в СУ „Св. Климент Охридски по професионално направление 2. 1. Филология (Грамматика и историческа лингвистика – английски език), публикуван в ДВ, бр. 87 от 19.10.2021 г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът за длъжността „доцент“ е обявен за нуждите на катедра "Англицистика и американистика", Факултет "Класически и нови филологии" на СУ „Св. Кл. Охридски“. Участвам в състава на научното жури по този конкурс съгласно заповед № РД 38-541/17.11.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски. С решение на първото заседание на научното жури от 05.01.2022 г. съм избрана за негов председател и ми е възложено изготвянето на становище по конкурса.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

Конкурсът е с единствен кандидат гл. ас. д-р Божил Петров Христов, катедра "Англицистика и американистика", Факултет "Класически и нови филологии", СУ „Св. Кл. Охридски“.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност “доцент“

Кандидатът покрива националните минимални изисквания съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за приложението му (чл. 1, ал.1). Представените от кандидата материали съответстват на изискванията на процедурата в количествен и качествен аспект.

4. Оценка на професионалния опит на кандидата

Гл. ас. д-р Божил Христов започва своето филологическо образование в Софийския университет, където получава бакалавърска степен, и продължава в престижния Оксфордски университет, където му се присъждат последователно магистърска и докторска степени. И в трите степени на обучение той се представя блестящо. Това изключително силно образователно начало прераства в успешна академична кариера – през 2012 г. той спечелва конкурс за асистент в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а скоро след това и за главен асистент в същата институция.

Вече десет години той развива активна академична дейност, както в научно-изследователски, така и в преподавателски план.

На първо място, трябва да се отбележат значимите му приносите му в областта на езиковедските изследвания: той е публикувал две монографии и две глави в сборни монографии, седем статии и студии в научни списания, четири статии в сборници от конференции и две статии в рецензирани сборници. Освен това има опит като редактор и рецензент на книга. Интересите му са в областта на граматиката, историческата лингвистика и описанието на историческия развой на езика.

Към това се добавя и неговият богат и разнообразен преподавателски опит. Той води широк спектър от курсове в бакалавърски и магистърска степен: *Практически английски език/Общ и академичен английски език, Практическа граматика, Морфология, Историческа лингвистика, История на английския език, Анализ на староанглийски и средноанглийски текстове, Принципи на лингвистичния анализ*. По собствена инициатива д-р Христов организира неформален кръжок по четене и анализ на староанглийски и средноанглийски текстове. Освен това, той повишава квалификацията си и чрез участие в проекти за дигитализация на курсове и иновативни методи и технологии в обучението.

В съвместната ни работа с д-р Христов, той винаги проявява дух на колегиалност, новаторство и ентузиазъм. Особено интересни са дискусиите с него, посветени на съвременните синтактични нетрансформационни модели.

5. Оценка на представените научни трудове на кандидата

Представеният от кандидата хабилизационен труд разглежда задълбочено граматикализацията на перфекта с оглед на неговото историческо развитие и структура в английския и българския език. Текстът, състоящ се от 368 страници, следва ясна логическа структура.

След кратка **уводна част**, изложението започва по същество във **втора глава**, където се обсъждат теоретичните предпоставки на анализа. Разсъжденията се фокусират върху двете основни концепции: *езиковата промяна* и *граматикализацията*. Авторът критично разглежда мотивационните теории за *езикова промяна*, съпоставяйки предимствата и недостатъците на телеологически, интенционални и функционални

фактори, като в заключение представя аргументирано своите мотиви за избор на аналитична парадигма. *Граматикализацията* също е разгледана убедително, като това става в по-широкия план на фонологични, морфосинтактични и семантично-прагматични промени, обосноваващи нуждата от комплексно аналитично преосмисляне.

В **трета глава** д-р Христов представя своята концепция за историята на английския перфект. Тя описва развитието на форми с *have* и *be* и конкуренцията между тях, разгледани и в светлината на изместването на по-архаичния претеритум. Изводите на автора се основават на собствен конкорданс от примери, извлечени от съществуващи корпуси с много голям общ обем от милиарди думи. Така е осигурена висока надеждност на резултатите. Прецизността и обхватът на обработката на корпусния материал са впечатляващи. Авторът е систематизирал резултатите в таблици и графики (Приложение 1), чрез които е обхванал период от повече от два века (края на XV в. – края на XVII в.), разделени подробно по отделни десетилетия. Чрез тях той много ясно е показал тенденциите и динамиката на изследваната езикова промяна според появите (в абсолютна и относителна стойност) на основните форманти *have* и *be*, на комбинациите им, както и на някои други елементи. Освен това е направена и съпоставка с изследвания от по-късни периоди. Всички тези резултати са подробно теоретически анализирани във връзка и с други граматически явления, като пасив, полиграматикализация на генеричните глаголи, елипса на спомагателния глагол и др. Задълбочено са отчетени и причинните фактори за промяната, като езикови контакти, ареалност, общи езикови норми (напр. непояснената логическа спецификация) и др. Този многофакторен исторически анализ на перфекта в английския език е сериозен теоретичен принос на работата.

Нещо повече, по-нататък, в **четвърта и пета глави**, д-р Христов отива в още по-голяма дълбочина, спирайки се на перфекта по отделни периоди: староанглийски, средноанглийски и съвременен английски език. Там се засилва и емпиричният изследователски аспект чрез друг корпус от конкретни текстове, съставен от автора за целите на монографията. Този корпус е по-малък, но е по-прецизно подбран и съставен от дотогава наличните. Тази мащабна емпирична основа и нейната прецизна обработка съставляват наистина много значим принос на работата. Конкретните анализи са интересни и са потенциален справочен материал за широк кръг езиковедски изследвания, тъй като в таблиците върху тях се прави връзка и с други явления, като съгласуване, флективни маркери, пасив, сказуемо копула, елипса и др.

Обсегът на анализа се разширява още в **шеста глава**, където се прави съпоставка с перфекта в сродния немски език (запазил двата вида перфектни форми). На базата на текст от XVIII век авторът привежда още доказателства за тезата си, че езиковата промяна не е основно мотивирана от функционални причини, а в голяма степен резултат на случайни изменения и езикови контакти. Освен това, тук Христов търси особености на английския език във връзка с Каролинговия езиков съюз (доминиран от френския език). По този начин той пренася анализа на изключително мащабно съпоставително ниво, предвид и на това, че по-нататък пък напомня и за принадлежността на българския език към Балканския езиков съюз.

Седма и осма глави са посветени на перфекта в българския език. При неговия анализ авторът уместно прави връзки с особеностите на взаимодействие между българската темпорална и аспектуална система. Освен това, д-р Христов съзнателно се включва в една дългогодишна дискусия в българската граматика в която са взели участие през годините

най-видните ни езиковеди, като А.Т.-Балан, В. Георгиев, К. Попова, Й. Пенчев, Р. Ницолова и др. Дискусията е относно това дали формите с глагола *имам* представляват граматикализирана перфектна форма или само специфична конструкция. Д-р Б. Христов изразява мнение, че граматикализацията на перфект с *имам* в българския език е в най-добрия случай ембрионална, дори и в наши дни, като разпространението ѝ ареално е от запад на изток. Авторът привежда към съществуващата дискусия допълнителна мотивация, основана на нефункционални причини, за поява на конструкциите с *имам*, а именно: от една страна, смесването на употребата на минали деятелни и страдателни причастия, а друга страна, езиковия контакт, по-конкретно западноевропейско или гръцко влияние. Този извод е много подробно и убедително аргументиран. С това трудът дава своя съществен принос и към българската граматика и историческа лингвистика.

Друг негов важен принос тук е създаването на собствен корпус за старобългарски и среднобългарски език, включващ четири типа текстове. Към тях той представя конкретни анализи по аналогия с анализите на английските текстове в предишните глави, с което запазва методологическа последователност и добър паралелизъм в структурата на целия труд. Резултатите са обработени в таблици, а анализът им включва убедителни съпоставки с други сложни форми, като условни, страдателни, аористни, имперфектни, преизказни и др. По този начин авторът анализира и редица различни от перфекта, но свързани явления, като например оспорва тезата за турско влияние върху преизказните форми (би могло да се отбележи, че тя е силно застъпена по-рано от М. Янакиев), дискутира разликата между аорист и имперфект и др. Размахът на тези анализи отрежда на този труд значимо място и в българската граматическа литература.

Авторът обръща внимание също и на съпоставителния англо-български аспект при перфектните форми. Той посочва, че българският и английският език са типични представители на разделението *изток-запад* при образуването на перфекта по отношение на причастната форма на лексикалния глагол, отразило се съответно на избора на спомагателен глагол. Освен това, откроява и редица сходства между българския и английския перфект, като например общи мотивационни фактори за граматикализацията на *be/съм* и *have/имам*, свързани с лесното преосмисляне на неспецифичните значения на тези глаголи.

Последната **девета глава** на труда съдържа **изводи**, отразяващи нейните най-важни приноси, кратко и ясно аргументирани.

Библиографията към монографията е изключително богата и подробна. Бих препоръчала само добавянето на някои граматически приноси на Мирослав Янакиев по старобългарски език.

Освен хабилитационната монография, кандидатът е представил и достатъчен брой научни статии и студии, които съответстват на основната хабилитационна тематика и са публикувани в престижни международни издания.

6. Заключение

Изложените наблюдения върху хабилитационния труд, научните публикации, преподавателската дейност и професионалното развитие на гл. ас. д-р Божил Петров Христов, ми дават основание с пълна убеденост да предложа на уважаемото научно жури той да бъде избран за доцент по професионално направление 2. 1. Филология (Грамматика и историческа лингвистика – английски език) към катедра "Англицистика и

американистика", Факултет "Класически и нови филологии" на СУ „Св. Кл. Охридски“.

22. 02. 2022 г., гр. София

доц. д-р Цветомира Венкова